

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Havi emlékeztető: augusztus. — Zöldtrágya s egyéb póttrágyák. Réti János. — A hadsereg és a gazda. — A k. monostori zárünnepe. ss. — A taraczk kiirtása a szántóföldekről. — Üdvös vállalat. — Egyleti mozgalmak: vál. ülés jul. 21-én. — Pályázati hirdetés. — Gyümölcs csomagolás. — Pontos törvények kiadása. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Augusztus.

Ház és udvar. A közeledő eséplés idejére minden gabonás zsákot és ponyvát megfoltoztatunk.

Hordás alkalmával származott csurgás meggyújtendő. Hordás ideje alatt az eke-szerszámok kijavíttatnak.

Magtárt, pinczét szellőztetünk.

Cséplés megkezdetik.

Szántóföld. Kévésgabona-hordás bevégezendő. Kellően elkészített talajba vethetünk repcét, takarmányrozsot, festő csülleget és festő rezedát; e hó végén vethetünk védnövény nélküli luczernát, mely még ősszel kellően megerősödvé, jövő tavaszkor kaszálható.

Borsó, lencse, paszuly begyűjtetik és elcsépeletetik, szálmája pedig összerakva juh-takarmánynak elteendő.

Megérett kendert, lent kinyójjuk.

Tarló-répa megrikkulván, kapálást igényel, nem különben az elgyomosodott burgundi répa is megkapáltatik.

Törökbuszánknak fattyu hajtásait letördeltetjük.

Takarmányrozsot e hónap végén vethetünk, nem különben baltaczimet is, őszi legelőnek pedig mustárt és csibehurt.

Rét és kaszáló. Ha sarjütemést reménylünk, akkor szigoruan ellenőrizzük, nehogy az éj homályában legeltessék.

Lapályos réteken a sarjukaszálás megkezdhető.

Réten, legelőn a szerbtövis felmagzása előtt kivágtat, megégettetik.

Állattenyésztés. Tiszta vályu, gyakori itatás; az állati egészség mulhatlan követelményei. Ezen időben minden állat legtöbbet iszik, a pásztorok tehát a kútosztor körül fergelőljanak.

Jármos ökör szabad ég alatt nyári jászlon vagy járom mellett kapja zöld takarmányát.

Gulyabeli és legelőn hizó marha csak estéli és hajnali legeltetés mellett lakhatik jól, nappal a legyek milliói ki-nozzák.

Szopós csikók anyjuktól néhány órára elválasztva zabot kapnak; a déli órákban a szoptatós kanczák kevés zöld luczernát ehetnek.

A hárányokat megnyirjuk.

Sertések hizóra állíttatnak, eleinte gyenge tök- és árpa-darás moslékkal tartatnak.

A süldő nyáj tarlón jár. Intézkedjünk, hogy furdóhely ne hiányozzék.

Libát és ruczát eladásra sikeresen bizalhatunk.

A libák kopasztása után származott toll a gazdasszonyoknak meglehetősen jövedelmet hoz a házi kiadások fedezésére.

Szőlő. A hónap második felében a tulságos hosszú hajtások meg-csonkíttatnak és a hol szükséges, kötözgetünk.

Pincze. A gyenge és rosszul kezelt boroknak ez legveszélyesebb időszaka, azért mindig és mindenütt a tisztaság és feltöltögetés szem előtt tartassék, hogy ne váljék pinczénk híressé ecetes és egérszagu borairól.

Gyümölcsös. A fiatal gyümölcsösben a fák körül a föld ujőlag felkapáltatik; száraz időjárás alkalmával erősen meg kell azokat öntöztetni, ha a fák töve körül a föld, moha vagy szálmával nem volt befedve, azt megtenni elmulasztatlan szükség. A fakorona idomítására különös gondot kell fordítani, a fő erősebb hajtásait vissza kell csipkedni, hogy a gyengebb hajtásokat növésköbén el ne nyomják. A tulterhelt fákát fel kell támasztani és hol sűrűn van rajta a gyümölcs, meg kell ritkítani, hogy könnyebben érjék. Olyan vén gyümölcsfáknál, a melyek termést nem hoztak, most kell eltávolítani vagy visszavágni a száraz és beteg ágakat, mivel most azok könnyebben felismerhetők. A gyümölcsfák az ártalmas hernyók — nevezetesen a Liparis chrysorrhoea — ellen óvándók és azok gondosan eltávolítandók.

Faiskola. Az alvó szemre való szemzést kezdhetjük és e hónapban be is végezzük; a szemzést előbb a szárazabb fekvésű helyeken kell megkezdni és csak azután a nedvesebb fekvésű helyeken. Azon fákól, melyek a jövő évben jönnek eladás vagy átültetés alá, a megerősítő ágakat le kell vágni és a vágáshelyet viasszal bekenni. Minden, a fák körül elforduló csapot gondosan el kell távolítani és az eltávolítás után azok

helyét viasszal bekenni. Midezen fennemlített munkák után a faiskola földje nem nagyon mélyen felkapáltatik.

Konyhakert. A különböző érett konyhakerti vetemény magvakat, melyeknek a paszuly, borsó, murek, petrézselyem, zeller, retek, ugorka, hagyma stb. össze kell gyűjteni és a további szükségletig, száraz, árnyékos és szellős helyen, czimmal ellátott zacskókban el kell tenni. A magnak való burgundi répát vissza kell csipkednünk. A kiürült ágyásokat fel kell ásatni és spenóttal, tarló-épával bevetni, vagy pedig téli saláta ültetésére fenntartani. A szamócza ágyások újítását borult időben megkezdhetjük, a régi ágyások pedig felkapáltatnak és trágyáztatnak. A vörös hagyma szárait le kell tiporni, hogy a további növést megakadályozzuk és hogy a hagyma annál hamarabb fejlődjék és megérjék. A téli káposzta utolsó kapálását és töltögetését most kell megtenni. A gyomok irtására kiváló gondot kell fordítani.

Diszkert. A virágmagvak gyűjtése folytattatik. Az elszáradt virágok az ágyásokból eltávolítandók. Hagymás növényeket, mint pl. Császár korona, Lilliom, Tulipán és Narciss, ha 2—3 éven át egy helyen voltak, újonnan elkészített helyekre kell átültetni, a gyengébb hagymákat pedig megerősödés végett külön ágyásokban elhelyezni. Meggyökeresedett szegfűk, ágyások vagy cserepekbe elültetendők. Primula aricola, Ibolya, Paeonia stb. elosztását és ültetését folytatjuk. A virágágyások tisztán és jó állapotban tartandók. A gyepek szélei élesen levágandók és ha a fű annyira megnőtt, hogy azt kaszálatni lehet, végeztessük. A rózsák és díszcserjék szemzése alvó szemre végeztetik.

Erdészet. A fő használat körül csekély a teendő; a mellékhasználat a legeltetésre és fűszedésre szorítkozik, egyáltalában a többi teendő is majdnem ugyanaz, mint a júliushavi vadászat. E hó második felében veszi kezdetét az általános vadászati engedély. —

Zöldtrágya s egyéb pótrágyák *)

Zöldtrágya csupán növényi anyag, nincs benne semmi állati hulladék; a föld maga termi az elvetett magból, vagy a tarlón kihullott magvakból.

Ha ugyanis rozstot (rosta aljat), repczét, pohánkát, stb. sűrűn vetünk el felszántott talajra s azt virágzás idején leszántjuk a földbe, trágya lesz belőle!

Ékép segíthet magán az olyan gazda, kinek kevés a trágyája, vagy épen nincs s javítani akarja sovány földjét. A zöldtrágyába vetett növény talál ott elég tápanyagot s gazdagon növekszik. Persze az ilyen trágyázásnak hatása nem terjed 3—5 esztendőre, mert hamar elkorhad s hamar elfogy a földből.

A zöldtrágyázás külföldön divatozik nálunk — kivált legelő gazdaságokban — inkább az esztenázással javítják a földeket. Juhtartó gazdák tarlóikat úgy is legeltetni szokták; ekkor jó alkalmuk van a trágyázásra is; de elmulasztják az ott hagyott ganajt mindjárt leszántani, pedig nagyobb hasznot kapnának, ha ezt megcselekednék! Ne feledjük el soha: a trágya jusson mielőbb a földbe, ott van az helyén, ott kamatozik legjobban.

*) Mutatvány az erdélyi gazd. egyesület irodalmi szakosztálya könyvkiadó vállalatának I. füzetéből, melynek címe: „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók.“ A füzet ára 25 kr, megrendelhet Stein János kolozsvári könyvkereskedőnél. Szerk.

Az iszapról sem szabad megfeledkeznünk. Gödrökben, árkokban, mélyedésekben találunk mindig eleget. Az iszap igen jó trágya, viz hordta össze és rakta le. Benne búján nő minden növény. Ezt mutatja a példa is, minden ártéri, vagy ligeti földben buzát buza után arathatunk, egy taliga trágya nélkül, esztendőkön keresztül.

A szegény hegyi lakóknak legdrágább földjét hordja le a záporosó s viszi el a völgyekbe, a folyamokba s ezt nekik újból fel kell hordaniok, illetőleg trágyával pótolniok, ha sovány földjeiken megélni akarnak.

Vannak vidékek hazánkban, hol a talaj, ha kiszárad, oly kemény, mint a kő s szinte kopog a ló lába alatt; ha pedig elázik sok záporosó után; ragadós sárhalmaz lesz belőle.

Ide kellene a sok szalmás trágya; az ilyen talajokat sohasem lehet elég bőven megrágyázni. Sőt a pusztá mésztrágyázás is eredményre vezet. Ez nem mese beszéd, de tapasztalati tény.

Voltak már nálunk is, kik megpróbálták a mész alkalmazását s minden trágya nélkül több és sulyosabb buzát arattak utánna, mert a mész porhanyítja a földet s azt felbontja. Meszeszve az ilyen erős műveletű, kemény, összeálló földet az könnyebben is szántható s elaprózása kevésebb bajjal megy végbe.

Az eljárás következő: Egy kis hold földre vegyünk 8—10 hektoliter meszet (a sovány mész is jó) s törjük össze, vagy vegyünk pormeszet s azt kis rakásokba osszuk szét a szántóföldön. — az úgáron vagy tarlón még ősszel, — takarjuk be földdel s hagyjuk úgy egy ideig: ott a levegőből nedvességet szíván magába, finom porrá mállik szét; ekkor kell szét szórni lapáttal egyformán s jól befogasolni vagy sekélyen alászántani.

A nedves talajon is jó a mész s oda is, hol sok a dudva s gyom, vagy a gyökér maradvány és zombék. A nedves talajt szikkasztja, a dudvát kipusztítja s a trágyának való zombékot elkorhasztja.

Probálja meg tehát nehéz, szivós agyagföldön vagy lapos helyen bárki s haszna lesz belőle. Azután, ha sikerét látja, 5—6 év elteltével ismételteti a mész alkalmazását, de időközben rendes trágyázásról se feledkezzék meg.

A gipsz szintén egy neme a mészköveknek, már a régi népek is használták lóherésekre, luczernásokra vagy rétekre.

Fentebb említve volt, hogy nagyon javítja az istállótrágyát, ha trágyadombokra szórjuk, vagy már bent az istállóban hintjük szét, ez által kitisztítjuk annak levegőjét is.

Ma már minden törekvő gazdának van egy darabka luczernássa, vagy lóheresse, melyre trágyát úgy sem visz, azt meg szeretné, ha minél többször megkaszálhatná; vegyen tehát 2 métermázsa gipszet s szórja fel jókor tavaszkor, vagy kaszálás után harmatos időben a harmat felszállta előtt, vagy gyenge esők idején. Természetesen a gipsz poralaku legyen, meg kell előbb törni.

A gipsz nagyon hajtja a növényt, levéldús lesz tőle.

Nem kell tehát sajnálni a gazdának ama néhány forintot, a mibe a méz vagy gipsz kerül, mert visszatérül a termésben kétszeresen.

A ki pedig nem akar vásárolni gipszet, szerezzen be hamut (fahamut, kőszénhamut). Ez kapható minden házban, minden gyárban és minden lakásban.

Sok olyan anyagot szórunk ki, a minek az élelmes gazda hasznát vehetné.

A bölcs természet úgy rendezte, hogy semmi ne menjen kárba a nap alatt; hogy visszakerülve minden hulladék a földre; ott újra átalakuljon, ismét és ismét hasznos anyag legyen belőle, a gazda, az iparos, a gyáros kezében.

Valjon a kenderszöszből, a gyapjuszálból nem lesz-e hamu, ha elégetjük s ha a hamurész kifogy a földből, terem-e az kendert, vagy takarmányt, akár egyebet?

Bizony nem.

Milyen talajra való mégis inkább a hamu? Minden földre jó, de legtöbb haszna lesz a nedves, vizenyős, mohos, sásos réteken.

A hamu felszórásánál mire ügyeljünk?

Nedvesítsük meg előbb vízzel s úgy szórjuk el; szántókon le kell szántani, rétekre rá kell boronálni. Ha kevés, keverjük mésszel s jó televény földdel.

Ezek után befejezésül lehetetlen, hogy ne kárhoztassuk azon megrovandó eljárást, miszerint még most is találunk oly gazdaságokat, hol a trágyából „tözeget“ csinálnak tüzelésre.

Persze fa nincs, a föld teremjen trágya nélkül, vagy elégedjék meg azzal, a mi neki jut.

Ilyen régi, elavult észjárás mellett nincs miért várni a mezőgazdaság előhaladását; ha így cselekszünk, hátrafelé megyünk s nem állunk meg talpunkon az alacsony buzárak mellett.

Szakitnunk kell tehát öregapáink trágyagazdálkodásával; a tözeget ne azért csináljuk, hogy feltüzeljük, hanem, hogy a földre hordjuk. Ültessünk fát, akkor lesz tüzelőnk is.

Minden értelmes és jóra való kis gazdának kell hogy legyen:

1. elegendő trágyája, hogy minden 4—6 esztendőben megtrágyázhassa szántóföldjeit s jusson a réjtjére is valami;
2. értenie kell a trágya kezeléséhez;
3. össze kell hordani s megbecsülni minden anyagot, a mi fokozza talaja termőerejét;
4. használnia kell a gipszet.

Mindenek fölött törekednie kell földjének bő trágyázására, ha bő aratásra akar szert tenni.

A trágya: első s legszükségesebb kelléke a gazdaságnak s trágyázással biztosíthatjuk főként termésünk nagyságát.

„Uzsora kamatot vesz az olyan gazda, ki kaszál és arat, de földjének trágyát nem ad.“

Gyarapítsuk tehát a talajban fekvő tőkénket, nehogy a sok rosz aratás után — elszegényedjünk! Gyermekeinek hálája követi az olyan apát, ki nem hagyja földjét elromlani!

„Nincs rosz föld, csak jó gazdája legyen.“ Nem csak az a szabály áll: „ki mint vet, úgy arat“, de az is, hogy, ki mint trágyáz, úgy veszi hasznát!

Mire vezet, ha a földeket eléggé nem trágyázzuk? Elszegényedik a föld, termése évről-évre csekélyebb lesz. E tekintetben azt tapasztalhatjuk, hogy egyik talaj tovább kibirja, mint a másik; némelyikkel, ha folytonosan trágyázzuk sem tudunk boldogulni. Megeşi a trágyát, mint mondani szokás s még sem jutalmaz bőven.

Amerikában, — hová még most is vándorol ki Európa minden országából a kincseket kereső nép, — mint ott járt utazók után tudjuk, az a híres termékenységi föld, melynek már évtizedek óta veszik ki a zsirját, a folytonos buza és törökbuza termeléssel: trágyára szorult. Már trágyázás nélkül nem ad annyit, a mennyi haszonnal megelégednék az odavaló nép. Az amerikaiak most trágyázzák is rendesen földjeiket. Némelyek zöldtrágyával és gipszezéssel készítik el szántóikat. Vetnek lóherét, azt leszántják s egyuttal gipszelik a talajt.

„Általában a mint a népesség szaporodik és a föld értéke emelkedik, akként halad a föld javítása természetes és mesterséges trágyafélékkel.“

Minthogy nem trágyázzuk eléggé földjeinket, azok termőképessége a folytonos magtermelés miatt csökken: búzaterméseink nagysága nem kielégítő; a föld nem ad többet 7—8 hectoliternél; míg külszörökban megterem egy hold föld kétannyit. Pedig ne higyjük, hogy azoknak áldottabb földjük volna, de dúsan trágyázzák és nem sajnálják tőle a jó munkát.

A ki közbe-közbe nem termeszt zöld takarmányt a szántóföldjén, csak búzát, rozsot, árpát, zabot, török buzát stb. felváltva: annak sok trágyáról kell gondoskodnia.

A nagy gazdaságokban (uradalmakban) azért is terem jobban a föld, mert egyharmadán vagy néha szinte felerészén takarmányt termesztenek.

Ott, a hol búzát búzára vetettek s az is mindig megdől, ma már trágyára szorul a föld. A sok jó repceze, buza, stb. aratással kivettük a földnek a zsirját, s most több ve-rejtéssel termeszt a magyar gazda a kevesebb magot. Soványabb lett a föld, apróbb a búzakarász, ösztövérebb a törökbuza csöve.

Rajta tehát, hordjunk rá trágyát, két kézzel, egész erővel. Mily jó annak, ki takarékos, szorgalmas és előrelátó volt: ki takarmányt is termesztett, nem csak gabonát, kinek most trágyája van elég s nem kell hogy futkosson trágya után!

„Adjuk meg a földnek, a mi a földé, akkor az is megadja nekünk, a mi a miénk“: az áldást, a vagyont!

Réti János.

A hadsereg és a gazda.

Az a szakbizottság, mely a múlt év october havában a hadsereg élelmezése ügyében összeült, nem dolgozott egészen hiába! A „Gazdasági lapok“ szó szerint közlik a földmivelési miniszternek azon átiratát, melyet e tárgyban Gróf Desseffy Aurélhez, mint a szövetségbe lépett gazd. egyletek elnökéhez intézett és mely elég fontos arra, hogy mi is teljtartalmulag átvegyük. Ez intézkedéssel nem minden óhaja teljesült ugyan a gazdaközönségnek, de határozott haladást lehet konstatálni az eddigi állapotokhoz képest és ennek annál inkább örvendhetünk, mert az érdélyi gazdasági egylet is kezdeményező volt abban, hogy e kérdés napirendre tétessék és a porosz hadsereg élelmezéséről közölt adatai a múlt évi közgyűlésen általános feltűnést keltettek. — Az említett ministeri átirat így szól:

F. évi. aprilis hó 17-én 23/eln. sz. a kelt intézvényem kapcsán értesitem Méltóságodat, hogy a közös hadsereg nyersterménybeli szükségleteinek közvetlenül a termelő gazdaközönségtől való beszerzése érdekében a közös hadügyminister ur. a következőket rendelte el:

1) Azon hirdetésekben, (Aviso) a melyek az önkézelési (Regie) vásárlásokat illetőleg kibocsáttatnak, megfelelő helyen kiemelendő, hogy a kiirt összes szükséglet részben való fedezésére vonatkozó ajánlatok is tétethetnek, azonban legalább 100 métermázsza mennyiség erejéig, önként értetőleg a kívánt szállítási időpont megjelölése mellett.

2) A bérleti szállításokra vonatkozó hirdetésekben (Arrendirungs Kundmachungen) a szükségletnek előirt módon való feltűntetése mellett a takarmánycikkekre vonatkozólag, (tehát zab, széna, szalma és szecska tekintetében) ezután a hozzávetőleges rendszerévi szükséglet mennyisége is állomásonként és cikkenként kimutatva, külön é czélból nyitandó rovatokban feltűntetendő.

3) Ugyancsak a bérleti szállításokra vonatkozó hirdetésekben az előirt szállítási határidők, minden egyes cikkre nézve külön feltűntetendők. Megemlítendő továbbá a hirdetésekben is, hogy mennyiben vannak megengedve az összes ajánlatok, (Complexiv Angebote) vagyis oly ajánlatok, melyekben valamely cikknek a szolgáltatása egy vagy több más cikknek egyidejüleg való szállításától tétetik függővé, vagy pedig a cikknek több állomás számára való szállítása köttetik ki.

4) Takarmányozási cikkek (lótápszerek) tekintetében az előirt átvételezési határidők azon állomásokon, (Arrendirungs Stationen) a hol ezt a helyi viszonyok s a csapatok érdekei — a kincstárra való több költség nélkül — megengedik, 10, esetleg 15 napra is meghosszabbithatók.

Az átvételezési határidők ily módon való kiterjesztése tekintetében az illető élelmezési biztosság (Territorial Intendanz) egyrészt az érdekelt csapattesttel, másrészt a bérlővel (Arendator) egyetértőleg esetről-esetre külön intézkedik.

5) Azon körülmény, hogy az előirt föltételi és szokvány-füzetek (Bedingniß- und Usancen Hefte) nyomtatott ivenként négy (4) krajczárért minden élelmezési raktárnál kaphatók: ezután minden közzeendő hirdetményben (Einkaufs Aviso) világosan kifejezendő.

Továbbá ez évre kivételképpen megengedte a cs. és kir. közös hadügyministerium, hogy a törvényhatóságoknak és országos gazdasági egyesületeknek — utóbbiaknak a székhelyeiken lévő katonai kerületi biztosságok (Territorial Intendanz) útján — a föltételi és szokvány-füzetek egy-egy példánya a vétel útján való megszerzésre vonatkozó fentemlitett módozatok közlése mellett, megküldessék azzal, hogy e füzetekbe az érdekelteknek szabad betekintés engedjessék.

6) Kísérletképpen megengedtetett, hogy netáni oly vitás kérdések eldöntésére, melyek ezen a kereskedelmi szokványok szerint kötött üzletekből származhatnak, választott bíróság illetékessége is kikötethessék.

Ezen engedély a szokvány-füzet XI. cikkének végén következőkép fog kifejezésre juttatni:

„Az érintett vitás kérdések eldöntésére választott bíróságokat lehet kikötni.“

„Ilyen 4 tagból álló választott bíróság esetről-esetre felerészben az érdekelt felek által, t. i. egyrészt az eladók, másrészt a kincstár képviselőiben az illető katonai kerületi biztosság által szabadon választatik. A tagok saját körükből szótöbbséggel elnököt választanak, szavazategyenlőség esetén a választottak közt sorshuzás határoz.“

A választott bírósági határozat szótöbbséggel mondatik ki: szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt; e bírósági határozat szolgál alapul a katonai hatósági elintézésnek.“

— Eddig tart a hadügyministeri leirat, melyet a földmivelési minister következőleg egészit ki:

Mint Méltóságod ezekből kivetheti, e rendelet a tartott értekezleten kifejezett kívánságok mindenikére kiterjeszkedik a következő pontok kivételével:

1) hogy a törvényhatóságokkal és gazdasági egyletekkel az élelmezés saját kezelési szükséglete évenként előre közöltessék;

2) hogy a föltételi és szokvány-füzetek magyar szövege hivatalból helyésbítettessék.

Az előbbi tekintetben azonban kijelentette a közös hadügyminister ur, hogy a saját kezelés számára igényelt cikkekkel való évi szükséglet kimutatását évenként — azonnal, a mint e szükséglet minden irányban meg lesz állapítva, a mi szabályszerűleg rendszeren szeptember hóban történik — a magyar korona országaira kiterjedő kimutatásban foglaltan, mely az egyes cikkekkel igényelt szükséglet mérvét élelmezési kerületenként csoportosítva fogja feltűntetni, velem közölni fogja. Részemről e kimutatást, vétele után, azonnal Méltóságodnak rendelkezésére fogom bocsátani.

A második pontot illetőleg pedig a közös hadügyminister ur a m. kir. honvédelmi minister urat kereste meg az iránt, hogy a helyes magyar fordítást eszközölje; minnek megtörténte után a helyesbitett magyar szöveg közzététele iránt intézkedés fog tétetni.

A gazdasági egyletek szövetsége részéről kifejezett azon óhajtást azonban, hogy az önkezelési célokra való bevásárlások tárgyalásain az országos magyar, illetőleg az erdélyi gazdasági egyesületek magukat képviseltessék, a közös hadügyminister ur teljesíthetőnek nem találta.

Midőn gazdasági egyleteink szövetsége ezen — intenciójában tán nem egészen jámbor — óhajtást nyilvánította, a porosz hadsereg példája szolgált irányadóul, hol tárgyalásoknál és szállításoknál sűrűen veszik igénybe a bizalmi férfiakat! Hogy ez miért nem lehet nálunk is így? arra indokolt választ legalább a fent idézett sorokban nem kaptunk.

A kolozs-monostori zárünnepély.

Julius 28-ikán d. e. 11 órakor tartotta meg a kolozs-monostori gazdasági tanintézet 19-ik évváró ünnepét. Az évszak rendkívülisége és az intézet távol fekvése miatt a közönség, mondhatni csak az intézet tanári testületéből és a növendékekből állott. Tormay Béla miniszteri tanácsos is megígérte volt részvételét, de aznap reggel Debreczenbe kellett utaznia. Az erdélyi gazdasági egylet küldöttként Szabó Sámuel tanár volt jelen.

Vörös Sándor igazgató ügyesen szerkesztett, érdekes beszédéből néhány statistikai adatot az alábbiakban közlünk:

— A gazdasági tanintézet hallgatóinak létszáma volt 82, kik közt 1-ső éves 33, most végzett 26. Elhalt év folytán a szülői háznál 2, elutasított szorgalomhiány miatt 1.

Tanjegyeikre nézve: kitűnő 11%, jeles 25%, jó 46%, kielégítő 17%, elégtelen 0,7; a növendékek szorgalmának szép bizonyossága ez és hogy választott pályájok iránt őszinte hajlammal viseltetnek. Pedig az új tanterv, mely 2 év óta lépett életbe, megszorított óraszámával és a tantárgyak nagyobb mértékével, úgy a tanárok, mint a tanítványok munkáját, — talán kissé fölösleges mértékben is — megszorította.

Az intézetnek taneszközökkel való felszerelése gazdagnak mondható. Gépei és gazd. eszközei 37,250 frt, könyvára 13,175 frtot képviselnek; tudományos szaklap 46 jár a tanári testület olvasó-terme számára, melyet azonban az ifjak is szabadon használhatnak, kiknek ezenkívül még saját csinos könyvtáruk is van.

A monostori tanulók a lefolyt évben két gyakorlati kirándulásban vettek részt; múlt ősszel a dési kiállítást, közelebbről pedig a fogarasi uradalmat látogatták meg.

Mindezek az önképzés hathatós eszközei voltak.

A nagy közönséget érdekelni fogja azon adat, mely a jőhírű „monostori sajt” termelésére vonatkozik: 533 darab

juh közt, sajt készítés céljából 221 juh tejéből 139 nap alatt készült 13 mmásza sajt; 1 juhra esett átlag 5,83 kiló sajt.

Van a gazdasági tanintézet mellett egy állat-kórház is berendezve, mely egy év alatt 132 állatot (ezek közt 77 idegent) kezelte.

Fontos mozzanat a lefolyt évről, hogy a növendékek egy része a gőz gépek kezelésében nyert 3 havi oktatást az állami vasútak ipartanműhelyében.

— Az intézet gazdasági kertje a közelebbi sanyaru tél miatt sok kárt és veszteséget szenvedett, kivált fiatalabb ültetvényeiben. Országos hirre emelkedett fűz-telepe, mely 94 fajt mivel, ezek közt 8-at nagyobb tömegben eladásra is. — Burgonyából 120 fajt, 10 év alatt folytonosan tenyészettek, kísérlet tétel végett; most már csak a legjobbnak talált 25 fajra szorítottak.

Megemlítjük a néptanítók számára rendezett gyakorlati tanfolyamot, mely aug. 15—25-ig fog a gazdasági kert helyiségében tartatni.

Az ünnepély végén a gazdasági egylet megbizottja, rövid, buzdító és elismerő beszéd kíséretében nyújtotta át a gróf Mikó és Bors-alapítványok 100—100 frtból álló jutalmát Németh András és Bölöni Dénes végző növendékeknek. —

A taraczk kiirtása a szántóföldekről.

Többször foglalkoztunk már e tárggyal, de azt hisszük, hogy ha újabb kísérlet merül fel e részben, nem lesz felesleges azt is közzé tenni; azért közöljük a „Földművelési Érdekeink” után e sorokat. Egy pestmegyei birtokon úgy mint annak egész környékén legjobban diszló növény volt a taraczk, úgy, hogy azt az ugaron rendszeren kaszálni lehetett és jó szénat is szolgáltatott. A birkával való legeltetéssel és bizonyos tervszerű eljárással azonban a taraczkot teljesen ki lehet pusztítani a szántóföldekről. A taraczkot ugyanis birkával kell legeltetni, míg csak azok egészen kopaszra le nem rágták; 8—10 nap mulva, ha a legeltetéssel felhagynak, a taraczk újra ki fog nőni s ekkor megint rábocsátjuk a nyáját, hogy a hajtásokat lecsipkedje. További 7—8 nap mulva a földet olyan sekélyen, mint csak lehet, meghántjuk s megfogasoljuk. Mihelyt a taraczk kiöldül, rábocsátjuk a birkákat, melyek még a felszínre került gyökereket is lerágják. Erre újból fogasolunk és a birkát ráeresztjük, azután pedig mélyen szántunk, de keskeny barázdákkal, lehet előszántóval ellátott ekével is e munkát végezni. A legközelebbi évben már kevés taraczk lesz földünkön. Ha őszt vetünk az ily földbe, jó második veteményt is alkalmazni, mely a gabona letakarása után a talajt beárnyékolja s ne engedje a taraczk terjedését. —

Üdvös vállalat.

Gazdasági szeszgyáraknak az új szeszadótörvény követelményeinek megfelelő átalakítása, ugyszintén az új gyárak építésére való engedély megszerzése sok gondot adhat

a gazdának és bizonyosan nagy örömmel fogják gazdátársaink fogadni azon hirt, hogy oly kitünő szakférfi, mint Lázár L. Pál úr (gépészmérnök és kir. műcgyetemi magántanár) a Közteleken gazdasági műszaki irodát nyitott és a szeszgyártásra vonatkozó mindennemű szakkérdésekre készséggel ad díjmentesen felvilágosításokat és a lehető legjutányosabban vállalja el a régi szeszgyárak rekonstrukcióját és új gazdasági szeszgyárak építését és berendezését.

A mi részünkről szerencsét kívánunk Lázár úrnak e közérdekű vállalathoz és a legmelegebben ajánljuk a gazdasági műszaki irodát gazdátársaink bizalmába. —

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1888. július-hó 21-én.

Tartatott alelnök Bárfy Ernő elnöklete alatt, jelen voltak: Szentgyörgyi Lajos, Reich Albert, Eöry Tivadar, Szenkovich Márton, Nagy Lajos, Szabó Sámuel, Vörös Sándor, Gróf Béli Ákos, Sigmond Dezső és Gamauf Vilmos, e. titkár.

123. A június 14-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván — a mainak hitelesítésére Eöry Tivadar, Reich Albert és Szenkovich Márton tagtársak kéretnek fel.

124. E. titkár jelenti Tauffer Ferencz alapító tag halálát — választmány sajnos tudomásul vévén legrégebbi tagjai egyikének gyászos elhunytát, az alapítvány befizetése iránt a szükséges intézkedéseket megteszi.

125. Ürmösi Jenő, rábéli birtokos 100 frt alapítvánnyal egyletünkbe lépni óhajt — köszönettel fogadtatván, kötelezvénye a pénztárhoz tétetik át.

126. Pénzügyigazgatóság 12980. sz. a. az „Erdélyi gazda“ elmaradt hirdetéseinek befizetését sürgeti — a befizetés elrendeltetett.

127. Gámán-nyomda számlája az „Erdélyi gazda“ 2/IV évi nyomdai költségéről és expedíciójáról 185 frt 77 krral utalványoztatván, egyidejűleg az erdélyrészi méhészegylet a fennálló egység alapján felkérendő, hogy az 1/IV-re 34 frt 12 $\frac{1}{2}$ kr, a 2/IV-re pedig 36 frt 77 $\frac{1}{2}$ kr, összesen 70 frt 90 kr. expeditionális költséget mielőbb befizetni sziveskedjék.

128. Gámán-nyomda számlája különféle nyomtatványokról — 82 frttal utalványoztatott.

129. Benedek János kir. közjegyző értesítése a Gróf Kálnoky-féle hagyaték ügyében — tudomásul szolgál.

130. Kolozsvári iparos egylet egy 1890-ben itt tartandó országos kiállítás előértekezletére hív meg — e. titkár előadván, hogy az értekezleten, — melyen a kiállítás megtartása elvileg kimontatott — az egylet képviselőjében részt vett: ebbeli jelentése tudomásul szolgál.

131. Ministerium 34,111. sz. a. közli azon feltételeket és szükségleteket, melyeket a nemesebb véri fedeztetési állomás igényel és egyszersmint megküldi a háromszék-megyei lótenyésztési elnök megkeresését, melyben a fedeztetési állomás székhelyéül Bodolát ajánlja; —

132. Ugyanaz 32882. sz. a. megküldi Gróf Bánffy György kérvényét, (melyben a szóban forgó állomást Bonczhidára helyeztetni kéri) s mindkettőre nézve egyelőttől véleményt vár — miután a jelen körülmények között csak egy nemesebb véri fedező állomás felállításáról van szó; miután továbbá Bonczhida ugy helyzeténél, mint helyiségeinél és gazdaságánál fogva egészen megfelel az igényeknek és Válaszutat teljesen pótolni lesz képes; — választmány egyhangulag Bonczhidát fogja mint állomási székhelyet ajánlatba hozni.

133. Csikmegye alispánja 236. sz. a. a kocsmaregáléra vonatkozó adatokat küldi be — köszönettel fogadtatván, feldolgozásra a titkárnak adatik ki.

134. Nagy-enyedi vinczellér-képezde tudatja, hogy idei zárvizsgája augusztus 4-én fog megtartatni — egyleti képviselőkül Szentgyörgyi Lajos és a titkár küldetnek ki.

135. N.-szebeni katonai intendatura az 188 $\frac{8}{9}$ -iki előrelátható terményszükségletet közli s a gazdákat és közsegeket a részvételre buzdítani kéri — köszönettel fogadtatott és lapokban közöltetett.

136. Ugyanaz több árverési hirdetményt küld — lapokban közöltetett.

137. Kerületi honvédparancsnokság több kisebbrendű árlejtést hirdet — tudomásul szolgál.

138. Temesvári kereskedelmi és iparkamara a gabona-határidő árkülönbözeti játék korlátozása érdekében tett felterjesztését pártolni kéri — választmány a felterjesztést indokainál fogva egyhangulag magáévé tévén, hasonszellemmű feliratot fog a nmlgu ministeriumhoz intézni.

139. Kolos-monostori tanintézet igazgatósága 212. sz. a. Gróf Mikó Imre és Bors Albert ösztöndijaira a kijelélést előterjeszti, mely szerint a Mikó-dijra első helyen Németh Andrást, második helyen Bitai Ferenczet hozza javaslatba; a Bors-dijra pedig első helyen Bölöni Dénest, második helyen Öry Ferenczet. Egyszersmint kéri az igazgatóság, hogy a július 28-án d. e. 11 órakor történendő kiosztásra választmány egy képviselőt küldjön ki — választmány megvizsgálván az érdemsorozatokat, a Mikó-diját egyhangulag Németh András-nak, a Bors-diját pedig szintén egyhangulag Bölöni Dénes-nek ítéli oda, a kiosztásra pedig Szabó Samu tagtársat kéri fel.

140. Ugyanaz 191. sz. a. megürült 9 állami s 5 szabadhely betöltésére nézve a kérvényeket átteszi s a tanári kar kijelelését közli — konstatáltatván, hogy összesen 23 kérvény érkezett be, melyből kettő képesítettség hiánya, más kettő pedig elkésés miatt tekintetbe vehető nem volt: választmány a kérvények és mellékleteknek beható tárgyalása után a következő kijelésben állapodott meg:

I. állami ösztöndijak:

- 1) Gálffy János
- 2) Séder Béla
- 3) Vertán Jenő
- 4) Hatfaludy Antal
- 5) Szathmáry Gyula

- 6) Tokaji László
- 7) Dávid Márton
- 8) Nagy Pál és
- 9) Dénes Ödön

II. szabadhelyek:

- 1) Kiss Ernő
- 2) Banner Ernő
- 3) Gámán Imre
- 4) Tibáld Imre
- 5) Sziber István (feltételesen).

E kijelölés a nmlgu ministeriumhoz felküldendő, a folyamodványok csomaga pedig a t. igazgatóságához vissza juttatandó.

141. Budapesti kereskedelmi muzeum az állandó kiállítás katalógusát megküldi — köszönettel könyvtárra.

142. Pécsi kiállítás rendező bizottsága az augusztus hó 15 én tartandó phylloxera-kongressusra hiv meg — tudomásul szolgál.

143. A biharmegyei gazdasági egyesület szeptemberben rendezendő ügétő versenyének, valamint ló- és marhakiállításának programját küldi meg, — lapban kivonatossan közlendő.

144. Lázár L. Pál „A lokomobilok kezelése“ című munkáját 1 frt 50 kr. leszállított áron ajánlja — 1 példányra előfiztetett.

Hitelesítik:	Br. Bánffy Ernő,
Eöry Tivadar,	egyleti alelnök.
Szenkovich Márton,	Gamauf Vilmos,
Reich Albert,	egyleti titkár.

Pályázati hirdetés*)

Van szerencsém a t. érdeklődő közönséget értesíteni, hogy a nagy-enyedi m. kir. vinczellér-képezdén a nyilvános zárvizsgák augusztus hó 4-én tartatnak meg s f. évi október hó 1-én kezdődő új tanfolyamra 2 egész, esetleg 4 fél állami ösztöndíjas helyre ezennel pályázat hirdettetik.

Felvételi kellek:

1. Tizenhat évet betöltött életkort igazoló keresztlevél.
2. Erős, egészséges, munkabíró testalkat és védhímlővel beoltásról tanuskodó orvosi bizonyítvány.
3. Legalább 4. elemi osztály sikeres végzését igazoló iskolai bizonyítvány.
4. Szülék vagy gyámok jogérvényesen kiállított nyilatkozata, hogy fiukat vagy gyámoltjukat 3 év eltelte előtt az intézetből ki nem veszik, ellenkező esetben magukat az eltávozás idejéig élvezett állami ösztöndíj visszatérítésére kötelezik.
5. Születési hely előljárósága által kiállított erkölcsi és szegénységi bizonyítvány.

Jegyzet: a) Jelzett bizonyítványokkal felszerelt kérvények legkésőbb augusztus-hó 30 áig alóli igazgatóság-

*) A t. lapszerkesztő urak felkérésnek ezen közérdekű pályázatnak b. lapjaikban közzétételére.

Az igazgatóság.

hoz intézendők, honnét a folyamodók fel, vagy esetleg fel nem vételikről rövid uton értesítést nyerendnek.

b) Katonai kötelezettségnek eleget tett aliszteknek, nagyobb képzettségűeknek, az intézeten egy évet saját költségükön jó sikerrel végezteknek s végül kertészetet vagy kádarmesterséget tanultaknak a felvételben előny adatik.

c) Az egész ösztöndíjasok lakás és teljes ellátásban részesülnek, a fél ösztöndíjasok azonban csak lakást, kenyérelküli rendes ebédet és vacsorát kapnak, miért is kenyérről, reggeliről és mosásról maguk tartoznak gondoskodni.

d) Ugy az egész, mint a fél-ösztöndíjasok is ágyat, ágyneműt az intézettől nyernek; ruházatot, tanszereket s egyéb kisebb eszközöket maguk tartoznak beszerezni.

e) Hogy önálló egyéneknek, szőlősgazdák fainak, gyakorlati vinczelléreknek is alkalom adassék a szőlőmivelés, borászat és gyümölcsészet lehetőleg rövid idő alatti elsajátítására, alóli igazgatóság tantervét aként szervezte, hogy az érintett szaktantárgyak egy év leforgása alatt is hallgathatók s ennek folytán az intézetbe oly rendkívüli tanulók is vétetnek fel, kik az elméleti és gyakorlati szakoktatáson tetszés szerint részt vehetnek, bizonyítványt azonban csak az intézeten töltött időről, tanusított magaviselet- és szorgalomról nyernek. A rendkívüli tanulók állami kedvezményben nem részesülhetnek, mindazonáltal, hely esetén az intézetben ingyen lakást, — havi 14 forintért pedig teljes ellátást az intézeti élmezőnél nyerhetnek. Ezen utolsó pont alatti, már többek által igénybe vett kedvező körülményt van szerencsém a t. érdeklődő közönségnek különös figyelmébe ajánlani.

A nagy-enyedi m. kir. vinczellér-képezde igazgatósága.

Gyümölcs csomagolás.

A gyümölcs értékesítése a termelési helytől távol, leginkább a helyes csomagolástól függ. Kisebb küldemények kosarakban igen czélszerűen csomagolhatók és sértetlenül állják ki a szállítást. Nagy mennyiségek szállításánál az ily csomagolási mód költséges és időrabló fáradsággal jár. Amerikában kísérletet tettek szenesedett gabona-korpával, mely közé nagyobb mennyiségű gyümölcs vagy szőlő csomagolható. Az ily csomagolási mód nemcsak aállítás alkalomával előforduló törődéstől menti meg a szállítandó tárgyat, de egyuttal a romlás ellen is, mint konzerváló anyag kitünő szolgálatot tesz. (G. L.)

Fontos törvények kiadása.

Ráth Mór törvénykiadásai közt megjelent a halászatról szóló 1888. évi XIX. törvénycikk. Anyagi részéhez Hermann Ottó irt terjedelmes kommentárt, mely némileg a „Halászatról“ szóló nagy könyvének függelékét képezheti és melyet ugy a természettudományok minden kedvelője, mint mindazok, kik ezen fontos törvény által érdekelve vannak, bizonynyal örömmel fogadnak. Ára 50 kr. Szinte Ráth Mór törvénykiadásai között megjelent az ál-

lategészségügyi törvény Dr. Azary Ákos, budapesti állatorvosi tanintézet tanára által kommentálva, ki a törvényjavaslat egyik előkészítője volt. Ára 60 kr. Ugyanezen gyűjteményben jelent meg az 1888. évi szeszadó és contingentálási törvény, (1888. XXIV. és XXV. törvénycikk) Fritz Péter, a budapesti kereskedelmi és iparkamara tollvivője stb. szakszerű jegyzeteivel. Ára 70 kr. Megrendelhetők Ráth Mórnál, Budapesten. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Gazdasági műszaki iroda,

szesz, cukor és szeszgyárak berendezésére
Budapest (Köztelek).

Díjmentesen ad felvilágosításokat gazdasági szeszgyáraknak az új szeszadó törvény követelményei szerinti átalakítására és új gazdasági szeszgyárak létesítésére. Elvállalja bármely szeszgyári gép beszerzését, régi szeszgyárak rekonstrukcióját, új gazdasági szeszgyárak tervezését, építését és berendezését. Gazdasági cukorgyárak és sörgyárak létesítését.

Levél cím: Gazdasági műszaki iroda Budapest, (Köztelek). (16.) (1-10.)

Rendkívüli ár-leszállítás!

Az ideai készletből még néhány 2 1/2, 3, 4 és 6 löerejű eredeti Hornsby & Sons-féle eladatlanul raktáron lévő gőzcseplőgép-készletet **fellettel leszállított áron**, kedvező feltételek, esetleg részletfizetés mellett szállíthatok.

Ajánlom tehát a t. gazdaközönség szives figyelmébe ezen kedvező körülményt, mondhatni alkalmi vételt.

Együttal ajánlom különböző kézi és járgányos cséplőkészleteimet, kipróbált rostáimat és trieurjeimet. — Az őszi szántáshoz: egy, két és három vasú ekéimet, boronáimat, vetőgépeimet és a talajmiveléshez szükséges mindenemű eszközeimet. — Tisztelettel

TARNÓCZY GUSZTÁV

mezőgazdasági gépcsarnoka

(17.) Budapest, (1-1)
Váci-körút 78. szám alatt.

Árjegyzéket szívesen ingyen és bérmentve küldök.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár			Gabona mérték	Tiszta buza	Elegy buza	Rozs	Árpa	Zab	Török-buza	100 kiló		1 köbméter tűzifa	1 kiló marhahús	
helye	napja									széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n														
Budapest	julius	28	métermázsa	680	—	545	—	520	620	—	—	—	—	—
Brassó	julius	27	hektoliter	500	340	290	260	180	420	180	130	250	36	—
Deés	julius	24	"	650	580	440	—	240	560	540	280	320	32	—
Fogaras	julius	27	"	500	450	320	—	170	400	270	180	200	28	—
Gyula-Fehérvár	julius	21	"	550	425	450	—	225	475	350	200	260	36	—
Kézdi-Vásárhely	julius	26	"	460	—	280	260	170	440	280	100	240	32	—
Kolozsvár	julius	26	métermázsa	630	—	440	—	380	550	400	140	300	34	—
Maros-Vásárhely	julius	19	"	650	595	525	—	396	559	160	100	260	34	—
Nagy-Szeben	junius	29	hektoliter	490	370	360	400	200	440	160	110	250	32—36	—
Nagy-Várad	julius	24	"	450	370	350	270	210	296	290	120	320	44	—
Sepsi-Szt.-György	julius	30	"	460	430	280	250	160	420	300	100	150	26	—
Szász-Régen	julius	26	"	550	480	325	285	210	460	300	180	260	28	—
Torda	julius	28	"	500	375	375	300	200	400	300	30	225	28	—